Dadansoddi ar gyfer Polisi

YMCHWIL GYMDEITHASOL Y LLYWODRAETH

GSR

GOVERNMENT SOCIAL RESEARCH

Analysis for Policy

Llywodraeth Cymru
Welsh Government

Ymchwil gymdeithasol

Rhif: 12/2015

www.cymru.gov.uk

Cymunedau yn Gyntaf: Adroddiad Terfynol y Gwerthusiad o'r Broses – Crynodeb Gweithredol

Crynodeb gweithredol adroddiad terfynol y gwerthusiad o'r broses: Cymunedau yn Gyntaf

Ipsos MORI, Wavehill Consulting

Safbwyntiau'r ymchwilydd yw'r rheini a fynegir yn yr adroddiad hwn ac nid, o anghenraid, safbwyntiau Llywodraeth Cymru

Am wybodaeth bellach, cysylltwch â:
Dr Mike Harmer
Tîm Dadansoddi Llywodraeth Lleol a Chymunedau
Gwasanaethau Gwybodaeth a Dadansoddi
Llywodraeth Cymru
Merthyr Tudful
CF48 1UZ
E-bost: michael.harmer@cymru.gsi.gov.uk

OGL

Mae'r holl gynnwys ar gael o dan y Drwydded Llywodraeth Agored v3.0 oni nodir yn wahanol.

http://www.nationalarchives.gov.uk/doc/open-government-licence/version/3/

Ymchwil Gymdeithasol Llywodraeth Cymru, Chwefror 26 2015
ISBN 978-1-4734-2902-4
© Hawlfraint y Goron, 2015

Crynodeb Gweithredol

Cyd-destun y gwerthusiad

1 Ym mis Ionawr 2014, cafodd Ipsos MORI a Wavehill eu comisiynu gan Lywodraeth Cymru i gynnal gwerthusiad o broses cyfnod diweddaraf y Rhaglen Cymunedau yn Gyntaf yng Nghymru. Mae adroddiad terfynol y gwerthusiad yn rhoi asesiad trylwyr o'r Rhaglen Cymunedau yn Gyntaf; yn dadansoddi'r cynnydd o ran gweithredu a wnaed hyd yma, yn adolygu cynllun a phroses gyflawni'r Rhaglen yn ogystal â'i heffeithiolrwydd, ac yn cynnig argymhellion a gwelliannau i'r Rhaglen wrth symud ymlaen. Mae'r Crynodeb Gweithredol hwn yn crynhoi canfyddiadau'r Gwerthusiad.

2 Rhaglen gymunedol i drechu tlodi yw Cymunedau yn Gyntaf, ac mae'n cefnogi Cynllun Gweithredu Llywodraeth Cymru ar gyfer Trechu Tlodi. Mae'r Rhaglen yn canolbwyntio ar greu Cymunedau sy'n Ffynnu, Cymunedau Iachach a Chymunedau sy'n Dysgu[1]. Mae'r Rhaglen Cymunedau yn Gyntaf yn canolbwyntio ar y cymunedau mwyaf difreintiedig yng Nghymru, gyda phwyslais ar sicrhau bod yr unigolion, y teuluoedd a'r grwpiau mwyaf agored i niwed yn y cymunedau hynny yn cael cymorth.

3 Mae'r Rhaglen Cymunedau yn Gyntaf yn dyddio'n ôl i 2001. Fodd bynnag, yn dilyn argymhellion a wnaed mewn cyfres o werthusiadau[2] o'r Rhaglen wreiddiol, cafodd ei hailstrwythuro fel rhaglen trechu tlodi a'i hailgynllunio yn 2012. Erbyn hyn, mae'r Rhaglen:

- yn seiliedig ar nifer llai o ardaloedd mwy. Mae Ffigur 1 yn dangos map o'r 52 o Glystyrau Cymunedau yn Gyntaf yng Nghymru, sy'n cael eu rheoli gan 19 o Gyrff Cyflawni Arweiniol[3];
- yn cael ei chyflawni a'i monitro yn erbyn Fframwaith Canlyniadau sy'n gyson yn genedlaethol, ac sy'n cyd-fynd â'r egwyddor Atebolrwydd yn Seiliedig ar Ganlyniadau.

1 Bydd cyfanswm cyllid cyfnod diweddaraf y Rhaglen Cymunedau yn Gyntaf (rhwng 2012 a 2015) yn £75 miliwn.

2 Swyddfa Archwilio Cymru (2009), Sefydliad Joseph Rowntree (2010) a Phwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus y Cynulliad Cenedlaethol (2010).

3 O'i gymharu â dros 150 o ardaloedd targed yng nghyfnod blaenorol y Rhaglen.

Ffigur 1: Map o ardaloedd Cymunedau yn Gyntaf Cymru

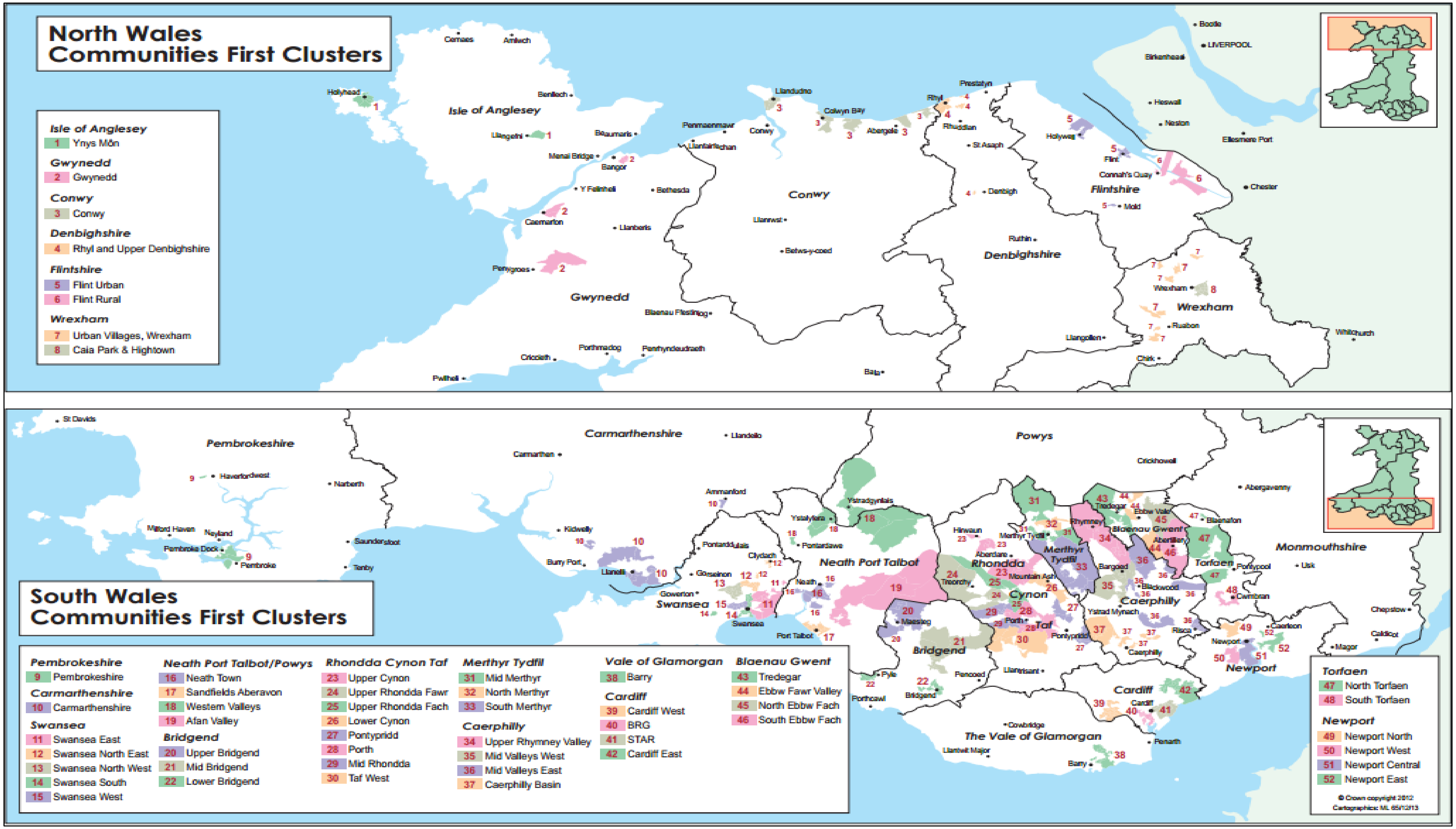

Ffynhonnell: Stats Cymru, https://statscymru.cymru.gov.uk/Catalogue/Community-Safety-and-Social-Inclusion/Communities-First/Cluster-Maps, 24ain Tachwedd 2014

Cwmpas a Methodoleg y Gwerthusiad

4 Mae’r gwerthusiad hwn yn canolbwyntio ar gynllun a phroses gyflawni Cymunedau yn Gyntaf ers 1af Ebrill 2012.

5 Dyma nodau cyffredinol y gwerthusiad:

1. Amlinellu'r model rhesymeg sy’n sail i’r Rhaglen Cymunedau yn Gyntaf;
2. Asesu’r perfformiad wrth weithredu cyfnod newydd Cymunedau yn Gyntaf, ac i ba raddau mae’n cadw at fodel rhesymeg y Rhaglen;
3. Canfod pa agweddau ar gynllun a phroses weithredu’r Rhaglen mae angen eu gwella a pham, a pha agweddau ar y Rhaglen sy’n gweithio’n dda a pham;
4. Cynnig argymhellion ar ffyrdd posib o wella’r Rhaglen;
5. Llunio cynigion a chynllun ymchwil ar gyfer gwerthuso canlyniadau posib y Rhaglen yn y dyfodol;

6 Er mwyn cyflawni’r amcanion hyn, roedd y gwerthusiad yn cynnwys pum elfen bwysig (gweler Ffigur 2). Mae rhagor o fanylion am bob un ar gael ym mhrif adroddiad y gwerthusiad.

Ffigur 2: Crynodeb o drefn y gwerthusiad

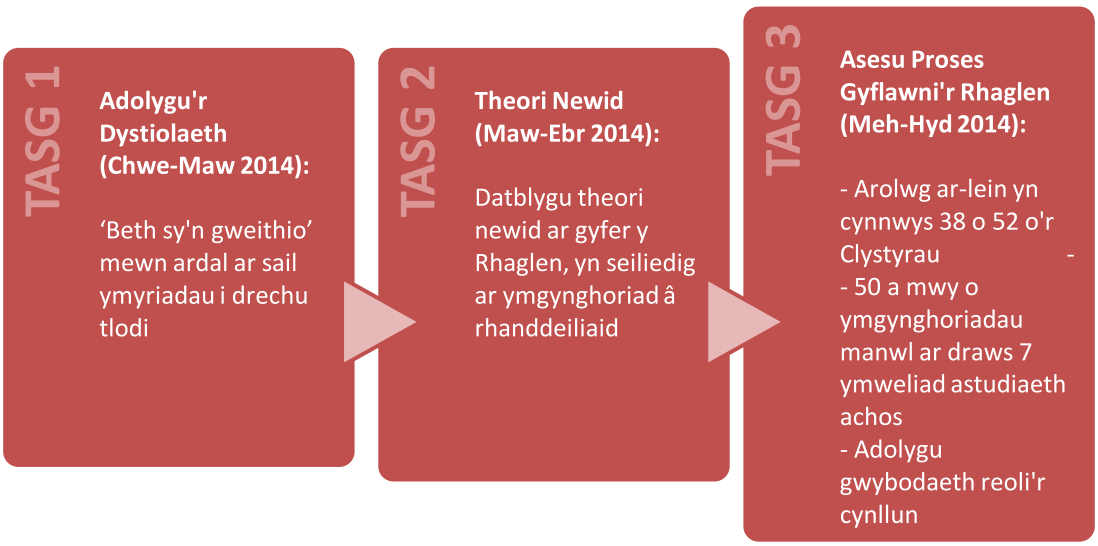

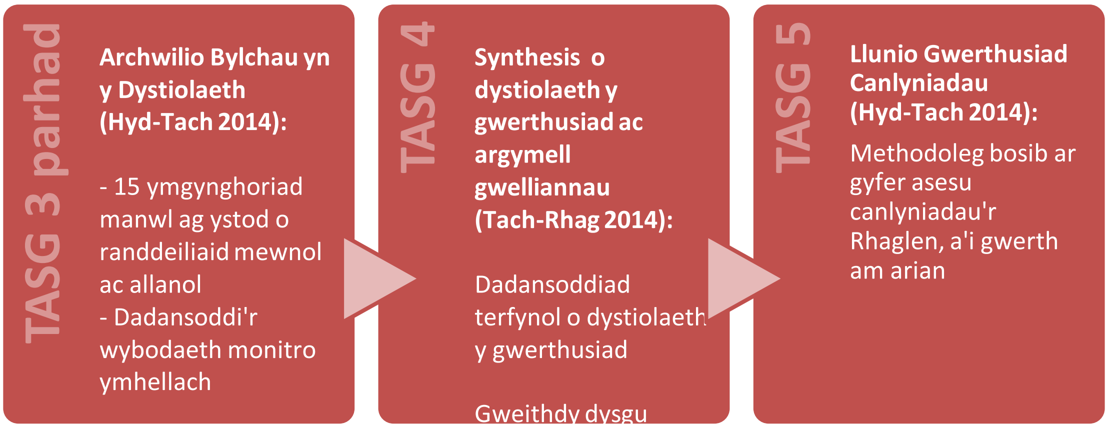

7 Mae’r dystiolaeth gafodd ei chasglu a’i dadansoddi ar gyfer y pum elfen hyn wedi cael ei thriongli er mwyn cynnig asesiad mor gadarn â phosib o’r Rhaglen[4].

Asesu perfformiad

8 Mae Cymunedau yn Gyntaf yn Rhaglen werthfawr ym marn nifer o’r rhanddeiliaid sy’n ymwneud â chyflawni’r Rhaglen, ac ym marn y cymunedau lleol sy'n elwa ohoni. Mae’n rhan o gyd-destun polisi cadarn, ac mae ei nodau'n amlwg yn cyd-fynd ag agenda ehangach Llywodraeth Cymru ar gyfer trechu tlodi.

9 Ar y cyfan, mae’r newidiadau a wnaed i gynllun cyfnod diweddaraf y Rhaglen Cymunedau yn Gyntaf (yn dechrau ym mis Ebrill 2012) yn golygu ei bod yn fwy tebygol y bydd y Rhaglen yn cyflawni ei nodau, a bod modd mynd ati’n effeithiol i fonitro'r cynnydd hwnnw wrth gyflawni’r nodau. Mae'r heriau a wynebwyd yn ystod cyfnodau blaenorol y Rhaglen wedi cael eu datrys i raddau helaeth. Er enghraifft, mae’r gwerthusiad hwn wedi gweld tystiolaeth o’r canlynol:

[4] Dylid nodi nad oedd rhannau o’r dystiolaeth ar gael ar gyfer y gwerthusiad, ac felly nid ydynt wedi cael eu hadlewyrchu yn yr asesiad o’r Rhaglen. Mae hyn yn cynnwys mynediad at y system meddalwedd sy’n cael ei defnyddio i lwytho data monitro i fyny, a mynediad at Gynlluniau Cynnwys y Gymuned a Chyflawni terfynol (ond roedd fersiynau drafft pob un o'r 52 o Glystyrau heblaw un ar gael i'w dadansoddi).

i. rheolaeth ganolog fwy cadarn yn sgil sefydlu Cyrff Cyflawni Arweiniol, a’r gofynion a osodwyd o ran cyflwyno gwybodaeth ynghylch monitro;

ii. mae'r amrywiaeth eang o dimau a mudiadau sy'n rhan o'r broses gyflawni yn canolbwyntio mwy ar ganlyniadau; ac, yn gyffredinol, mae cydbwysedd effeithiol rhwng dulliau o gydweithio i gyflawni nodau strategol cenedlaethol a hyblygrwydd wrth gyflawni hynny ar lefel leol.

iii. yn sgil ail-lunio ffiniau daearyddol Cymunedau yn Gyntaf, llwyddwyd i gyflawni’r nod o sicrhau bod adnoddau’n cael eu defnyddio yn y man iawn, drwy leihau nifer y Clystyrau a’r Cyrff Cyflawni Arweiniol a ddefnyddir i gyflwyno’r Rhaglen Cymunedau yn Gyntaf ar lefel leol. Er hynny, mae daearyddiaeth amrywiol y Clystyrau – yn enwedig yr ardaloedd mwy gwledig – yn gallu bod yn her wrth gynnal gweithgareddau.

10 Ar y cyfan, mae'r Rhaglen Cymunedau yn Gyntaf yn cadw’n agos iawn at y model cyflawni, sy’n cael ei ddangos yn y model rhesymeg. Gan fwyaf, mae prif ddylanwadwyr y Rhaglen yn gwneud gwaith cadarnhaol i siapio’r broses gyflawni, ac mae’r cyfleoedd yn Theori Newid y Rhaglen wedi cael eu gwireddu, fel: sicrhau bod trechu tlodi yn flaenoriaeth bwysig i Lywodraeth Cymru; sefydlu Fframwaith Canlyniadau Cyffredin gyda Rhaglenni perthnasol eraill; a manteisio i’r eithaf ar wybodaeth a chysylltiadau presennol mudiadau lleol.

11 Wrth edrych ar y dystiolaeth sydd ar gael wrth werthuso, mae’r gweithgareddau sy’n cael eu cynllunio a'u cyflawni’n lleol gan y Rhaglen Cymunedau yn Gyntaf yn cyd-fynd yn gyffredinol â chynllun y rhaglen genedlaethol gyffredinol. Mae dangosyddion fel Mynegai Amddifadedd Lluosog Cymru wedi bod yn ddefnyddiol ar lefel leol er mwyn helpu i nodi blaenoriaethau a llywio’r modd y mae gweithgareddau’n cael eu cynllunio. Byddai modd gwella’r elfen hon ymhellach drwy annog y Cyrff Cyflawni Arweiniol i osod gofynion llymach ar bartneriaid cyflawni yn y gymuned a'r Trydydd Sector i sicrhau bod eu gweithgareddau’n cyd-fynd yn well â’r canlyniadau yr anelir atynt (lle mae hyn yn bosib yng nghyd-destun ehangach gofynion cyllidwyr allanol). Bydd hyn yn helpu i fynd i'r afael â dehongliad nifer bach o randdeiliaid lleol bod Cymunedau yn Gyntaf yn "gronfa gyllid" i ehangu gwasanaethau sy'n bodoli'n barod. Hefyd, er bod

nifer o ddulliau ar gyfer cynllunio a chyflawni gweithgareddau ar lefel Clwstwr wedi cael eu nodi, mae'n ymddangos hyd yma nad yw aelodau o'r gymuned a mudiadau lleol yn y Trydydd Sector wedi cael eu cynnwys cymaint ag yr oedd Llywodraeth Cymru wedi'i ragweld.

12 Yn wir, mae'r gwerthusiad wedi nodi bod heriau sylweddol yn bodoli o hyd o ran cyflawni a monitro'r Rhaglen yn effeithiol. Mae rhai o'r heriau hyn yn cynnwys gwireddu'r heriau a nodwyd yn Theori Newid (fel camau darbodaeth sy'n cyfyngu gallu awdurdodau lleol i recriwtio staff allanol), mae rhai yn profi ymarferoldeb y rhagdybiaethau a oedd yn sail i'r Rhaglen (fel cynnwys cymunedau lleol yn effeithiol yn y gwaith o gynllunio a chyflawni'r Rhaglen), tra mae eraill yn deillio o'r newid mewn diwylliant a fynnir gan gynllun newydd y Rhaglen. Y rôl bwysicaf i Lywodraeth Cymru wrth symud ymlaen fydd hybu dull mwy cyson o fonitro gweithgareddau – mae hyn yn amrywio'n fawr rhwng y Clystyrau ar hyn o bryd. Mae angen gwneud hynny er mwyn sicrhau bod modd cymharu ansawdd y canlyniadau sy'n cael eu cofnodi ar gyfer gwahanol weithgareddau ac ardaloedd.

13 Er bod y Rhaglen yn cael ei rhoi ar waith yn unol â'r bwriad i raddau helaeth, nid yw hynny'n golygu na ddylai'r model cyflawni gael ei archwilio'n feirniadol. Nod y Rhaglen yw gwella nodweddion ardal yn sylweddol drwy geisio dylanwadu ar ganlyniadau unigol mewn ardaloedd lle mae pocedi o broblemau. Fodd bynnag, mae hyn yn seiliedig ar y ragdybiaeth allweddol y bydd newid canlyniadau unigol yn cael effaith sylweddol ar nodweddion yr ardal. Byddai profi'r ragdybiaeth hon yn nod bwysig i unrhyw waith gwerthuso canlyniadau yn y dyfodol.

Crynodeb o arferion da wrth weithredu'r Rhaglen

14 Mae gwaith partneriaeth yn sicr yn un o gryfderau Cymunedau yn Gyntaf. Mae Llywodraeth Cymru wedi bod yn hybu a hwyluso gwaith partneriaeth, rhwng Cymunedau yn Gyntaf a Rhaglenni eraill Llywodraeth Cymru, yn ogystal â'r Trydydd Sector mewn ardaloedd lleol. Er bod rhai yn dal i deimlo bod Rhaglenni'r gwasanaethau maent yn ceisio eu cyflawni yn gorgyffwrdd rhywfaint, dylai'r Fframwaith Canlyniadau Cyffredin terfynol (a

fydd yn cynnwys Cymunedau yn Gyntaf, Teuluoedd yn Gyntaf a Dechrau'n Deg) roi'r eglurder ychwanegol sydd ei angen er mwyn sicrhau y cyflawnir y potensial i gael dulliau cydweithio agos, effeithiol ac effeithlon bob amser. Y tu hwnt i hynny, mae nifer o Glystyrau yn dangos arferion da drwy fanteisio i'r eithaf ar ymddiriedaeth a rhwydweithiau mudiadau partner lleol yn y gymuned i ddod o hyd i arbedion yn y broses gyflawni ac i dargedu grwpiau anodd eu cyrraedd.

15 Mae hefyd yn bwysig cydweithio â gwasanaethau statudol, fel rhai ym meysydd iechyd ac addysg, er mwyn sicrhau bod y Rhaglen Cymunedau yn Gyntaf yn cael ei chyflawni'n effeithiol. Canfu'r gwerthusiad hwn nifer o enghreifftiau o ysgolion, yn benodol, yn gweithio'n agos gyda thimau Cymunedau yn Gyntaf. Roedd cysylltiadau â gwasanaethau iechyd i'w gweld hefyd, ond nid oedd y rheini wedi datblygu i'r un graddau â'r rhai yn y sector addysg o bosib. Mae'r 'seminarau iechyd', sy'n cael eu trefnu gan WCVA ar hyn o bryd, yn debygol o fod yn ffordd effeithiol o helpu i ddatblygu'r cysylltiadau hyn ymhellach. Mae'r seminarau hyn yn fodd i asiantaethau iechyd yn y trydydd sector rannu eu harbenigedd â thimau Cymunedau yn Gyntaf a rhoi gwybod iddynt am y gwasanaethau maent yn eu cynnig. Maent hefyd yn gyfle i rwydweithio.

16 Mae'r ffordd y mae Llywodraeth Cymru, a phartneriaid darparu hyfforddiant fel Cyngor Gweithredu Gwirfoddol Cymru (WCVA), yn darparu hyfforddiant wedi bod o fudd i'r Rhaglen. Mae'r model a fabwysiadwyd – a oedd yn cynnwys gweithdai sy'n cynnig cefnogaeth ynghyd â sesiynau un-i-un ac ymgynghoriadau dilynol – yn effeithiol. Cafwyd adborth cadarnhaol gan y Clystyrau a'r Cyrff Cyflawni Arweiniol ar effaith y hyfforddiant hwn.

17 Mae'r Fframwaith Canlyniadau hefyd yn enghraifft bwysig o arferion da yn sgil ailgynllunio'r Rhaglen Cymunedau yn Gyntaf. Er bod y Rhaglen ei hun yn gymhleth (sy'n golygu bod nifer y canlyniadau a ddewiswyd i adlewyrchu'r cymhlethdod hwn yn fwy na fyddai'n ddelfrydol), mae cael set o ganlyniadau cyffredinol wedi cyfrannu at wella dealltwriaeth o'r Rhaglen yn allanol, ac wedi helpu i gynllunio a chyflawni gweithgareddau mwy penodol ar gyfer y Rhaglen.

Crynodeb o'r meysydd i'w gwella a'r gwersi sydd wedi'u dysgu

18 Mae cyflwyno'r Cyrff Cyflawni Arweiniol o fewn strwythur rheoli'r Rhaglen wedi gwneud y Clystyrau'n fwy atebol, drwy ddarparu'r arbenigedd ariannol a rheoli angenrheidiol sy'n sail i'w ffordd o weithio. Fodd bynnag, er bod y model yn effeithiol, byddai modd gwella ymhellach y ffordd mae'r Cyrff Cyflawni Arweiniol yn cyflawni'r rôl hon. Yn gyntaf, dylai'r Cyrff Cyflawni Arweiniol gymryd yr awenau wrth arwain trafodaethau â Llywodraeth Cymru, a hwy ddylai fod yn gyfrifol am rannu gwybodaeth rhwng timau'r 52 Clwstwr unigol. Yn ail, dylent ysgwyddo cyfrifoldeb dros newid cyllidebau pan fydd angen er mwyn sicrhau bod cyllid sydd wedi'i ddyrannu yn cael ei wario a'i reoli mor effeithiol â phosib. I hybu hynny, mae angen rhagor o arweiniad gan Lywodraeth Cymru ynghylch pa mor annibynnol yw'r Cyrff Cyflawni Arweiniol, yn enwedig wrth wneud penderfyniadau ynghylch cyllidebau hyblyg.

19 Mae sgiliau'r staff sy'n gyfrifol am y Rhaglen Cymunedau yn Gyntaf ar lefel Clwstwr yn hanfodol er mwyn sicrhau bod y Rhaglen yn cael ei gweithredu'n effeithiol. O ystyried pwysau allanol fel rhewi'r broses recriwtio, mae'n hollbwysig bod mwy o hyfforddiant sy'n benodol i'r swydd, ynghyd â phrosesau llymach ar gyfer rheoli perfformiad, ar gael er mwyn helpu i gael y gorau o'r staff presennol gyda'r rôl sydd bellach yn ddisgwyliedig ohonynt. Mae gwir angen hynny yn achos staff heb brofiad blaenorol o waith monitro ac adrodd, elfennau sydd bellach yn rhan hanfodol o'r broses o reoli a chyflawni'r Rhaglen.

20 Mae'r Cyrff Cyflawni Arweiniol a thimau'r Clystyrau yn dibynnu llawer ar ganllawiau Llywodraeth Cymru[5] ynghylch creu Cynlluniau Cyflawni a Chynlluniau Cynnwys y Gymuned. Mae'n hollbwysig bod y canllawiau hyn yn rhai o safon a'u bod yn hawdd eu deall er mwyn gallu rhoi'r Rhaglen ar waith yn llwyddiannus. Mae'r gwerthusiad hwn yn tynnu sylw at bryderon defnyddwyr ynghylch y canllawiau a gyhoeddwyd yn wreiddiol. Er bod

[5] Mae hyn yn cynnwys canllawiau ffurfiol ar gyfer llunio Cynlluniau Cyflawni a Chynlluniau Cynnwys y Gymuned, a chyngor a chefnogaeth barhaus drwy gyfnod y gwaith gweithredu a chyflwyno.

gwelliannau wedi cael eu gwneud, mae'n hollbwysig bod y canllawiau'n cael eu hadolygu a'u gwella'n gyson. Mae gan y Cyrff Cyflawni Arweiniol a thimau’r Clystyrau gyfrifoldeb hefyd i sicrhau bod gwersi a ddysgwyd yn sgil y rownd gyntaf o ddrafftio’r Cynllun Cyflawni yn cael eu rhannu’n effeithiol. Mae hefyd yn hollbwysig bod gwybodaeth yn cael ei rhannu fesul cam – yn ddelfrydol, byddai dogfennau canllaw yn cael eu cyhoeddi ar yr un pryd â fframweithiau monitro a diffiniadau o ganlyniadau.

21 Un her bwysig a pharhaus i Lywodraeth Cymru yw cael data monitro perfformiad sy’n gadarn ac yn gyson ar gyfer y Rhaglen. Nid oes gan bob tîm Clwstwr yr arbenigedd i gynllunio prosesau monitro effeithiol, ac mae’r dulliau a ddefnyddir yn amrywio’n fawr ar hyn o bryd. O gofio pa mor gymhleth yw'r gwaith o fesur rhai o’r canlyniadau a anelir atynt[6], mae’r canllawiau ar gyfer hynny yn hollbwysig er mwyn i Lywodraeth Cymru allu deall yn iawn beth mae'r Rhaglen yn ei gyflawni. Heb hynny, mae perygl na fydd modd dangos yn bendant beth yw effaith y Rhaglen, na chymharu ansawdd canlyniadau gwahanol weithgareddau ac ardaloedd.

22 Er bod y rhai a oedd yn gyfrifol am gyflwyno’r Rhaglen Cymunedau yn Gyntaf ar lefel leol yn dweud bod Atebolrwydd yn Seiliedig ar Ganlyniadau yn cynnig llawer o fanteision o ran helpu i gysylltu gweithgareddau â chanlyniadau, daeth rhywfaint o dystiolaeth i'r amlwg yn y gwerthusiad bod y pwyslais ar ganlyniadau o bosib yn annog timau cyflawni’r Clystyrau i dargedu'r rhai hawsaf eu cyrraedd a'u trin yn y gymuned er mwyn cael statws gwyrdd ar ddangosfwrdd Coch, Ambr a Gwyrdd, oherwydd eu bod yn credu bod pwyslais ar gael statws 'Gwyrdd'. Felly mae angen mynd i ystyried sut i fonitro a chofnodi cynnydd wrth gyrraedd canlyniadau, ac mae angen cyfleu yn glir i ba raddau mae mesurau datblygu, yn hytrach na chanlyniadau llwyddiannus terfynol, yn dderbyniol ar gyfer y Rhaglen hon.

23 Er bod y Rhaglen Cymunedau yn Gyntaf wedi cadw’r ethos o annog y gymuned i gyfrannu at y gwaith o gynllunio, cyflawni a monitro’r Rhaglen, nid yw’r Rhaglen yn llwyddo bob amser i gynnwys y gymuned go iawn neu nid yw hynny’n digwydd mewn modd sy’n dwyn budd i’r broses o

---

[6] Efallai fod hynny’n deillio o natur y canlyniadau, natur y rhai sy'n cymryd rhan, neu'r ffyrdd o fynychu gweithgareddau (e.e., gwirfoddol, cyfnodol ac ati).

weithredu’r Rhaglen. Mae angen cyfuno gwybodaeth a phrofiadau o gyflawni hynny, a chyfleu'n fwy effeithiol pam mae hynny'n dal i gael ei ystyried yn bwysig er bod mesurau canlyniadau yn gweithio o'r brig i lawr. Yn wir, yn sgil y sylw newydd ar gyflawni a chanlyniadau’r Rhaglen Cymunedau yn Gyntaf – a hynny'n dilyn beirniadaeth o gyfnodau blaenorol am beidio â bod yn ddigon strategol – mae rhai Clystyrau wedi mynd ati i sicrhau bod ganddynt staff i ganolbwyntio ar yr elfennau pwysig hyn o'r Rhaglen. Fodd bynnag, mae Llywodraeth Cymru hefyd yn nodi pa mor bwysig yw cadw gweithwyr cynnwys y gymuned er mwyn cyflawni tair prif egwyddor y Rhaglen; rheoli da, canlyniadau gwell yn ogystal â chyfraniad cryf gan y gymuned. Mae angen gohebiaeth gan Lywodraeth Cymru er mwyn atgoffa’r Cyrff Cyflawni Arweiniol a’r Clystyrau bod cynnwys y gymuned yr un mor bwysig â chyflawni, yn ogystal â helpu’r staff i ddeall beth mae hyn yn ei olygu o ran yr angen i ddarparu data monitro ar fesurau canlyniadau.

24 Er bod y timau cyflawni yn deall i raddau helaeth y dylai’r gweithgareddau gael eu hanelu at y rhai mwyaf anghenus, nid yw'n glir i’r Clystyrau bob amser pwy yw’r cynulleidfaoedd hyn. Mae rhai o dimau cyflawni’r Clystyrau hefyd yn cael trafferth deall sut y gallant dargedu'r grwpiau hyn yn effeithiol o fewn cyfyngiadau cyllideb y Rhaglen, adnoddau staff a'r gofyniad i ddarparu data ar ganlyniadau. Mae monitro'n broblem yn y fan hon eto, gan nad yw’r rhai sy’n cymryd rhan yn cael eu monitro ddigon er mwyn deall i ba raddau y mae’r Clystyrau yn cyrraedd y grwpiau targed perthnasol mewn gwirionedd.

25 Nodwyd bod y Clystyrau yn ymwybodol iawn o Strategaeth y Gymraeg ac yn ei deall yn dda, gydag enghreifftiau ohonynt yn cyfrannu at ddatblygu’r iaith Gymraeg. Fodd bynnag, maent yn wynebu heriau wrth gynnal gweithgareddau a gwasanaethau dwyieithog, ac yn aml iawn dim ond ar gais y byddai adnoddau Cymraeg yn cael eu darparu. Byddai annog y Clystyrau i gynnal asesiadau mwy ffurfiol o anghenion iaith Gymraeg yn helpu'r Rhaglen i wneud cyfraniad mwy rhagweithiol at ddatblygu’r iaith Gymraeg nag sydd i'w weld yn digwydd ar hyn o bryd.